

NING FORSKNING
SEDAN 1884

Teamarbete vid implementering av hälso- och välfärdsteknik

Christine Gustafsson, professor och leg. Sjuksköterska

Sjukvård Utbildning
Sjukvårdsmyrkan

SOPHIA HEMMET
HÖGSKOLA

1

Disposition

- Framtidens vård och omsorg
- Riktningen i ett systemteoretiskt perspektiv
  - Macro: politiken, styrningen
  - Meso: vård- och omsorgsorganisationerna och personalen
  - Micro: medborgarna
- Några utmaningar
- Hälso- och välfärdsteknik/digitalisering- begreppsbildningen
- Förändringsarbete, förbättringsarbete, förändringskunskap, kvalitetsarbete
- Teamarbete, varma grupper, tre tips
- Reflektiner framgångsrikt teamarbete

SOPHIA HEMMET
HÖGSKOLA

2

Framtidens äldreomsorg, fem punkter

Proaktiv vård och omsorg

- Stödja invånare att undvika eller skjuta fram behov av vård och omsorg
  - *Ökad och förlängd självständighet, ökad aktivitet, social delaktighet, ökad samverkan osv.*
  - *Stora förväntningar på hälso- och välfärdsteknik/hjälpmedel och digitalt stöd*

Hälsopreventivt arbete

- Stödja invånare att undvika sjukdomar och sjukdomstillstånd
  - *Beteende- och livsstilsförändringar dvs planera för sitt åldrande i ett helhetsperspektiv (hälsa, livsstil, boende, social gemenskap, ekonomi osv)*
  - *Stora förväntningar på hälso- och välfärdsteknik/hjälpmedel och digitalt stöd*

Rehabilitering, hemrehabilitering, intensiv hemrehabilitering

- Stödja äldre att återerövra en förlorad självständighet..
  - *Stora förväntningar på hälso- och välfärdsteknik/hjälpmedel och digitalt stöd*

3

Forts. Framtidens äldreomsorg, fem punkter

Personcentrerad vård och omsorg och hälso- och sjukvård

- Samarbete kommun och region samt proaktivt, preventivt och rehabiliterande arbetsätt
- Teamarbete
  - *Stora förväntningar på hälso- och välfärdsteknik/hjälpmedel och digitalt stöd*

Kompetensförsörjning

- Personal- och kompetensbrist
  - *Andra funktioner/professioner för ökad och förlängd självständighet, ökad aktivitet, social delaktighet, ökad samverkan osv*
  - *Kompetenser, professioner vid ökad användning av hälso- och välfärdsteknik/hjälpmedel och digitalt stöd och digitala arbetsätt?*

4

Framtidens hälso- och sjukvård och vård och omsorg

- Politiken: lokalt, regionalt, nationellt och EU
- Hälso- och sjukvård och Vård och omsorg
  - God och Nära vård
- Personalen
- Invånarna?

5

Vad tycker invånarna?

- Under hösten 2021 genomförde Vård- och omsorgsförvaltningen i Eskilstuna en enkätundersökning för att utreda kommuninvånarnas inställning till framtidens vård och omsorg.
- 986 personer i åldersgrupperna 18-30 år, 31-64 år och 65-84 år svarade på enkäten (ca 1 % av kommuninvånarna).
- Syftet var att få en bild av **kommuninvånarnas tankar om framtidens vård och omsorg, den digitala transformationen, inställning till tekniska hjälpmedel och anhörigvård.**
- ** Eskilstuna kommun, ca 100 000 kommuninvånare, medelstor stad i Mellansverige (ca 120 km väster om Stockholm)*

6

Sammanfattat resultat

Resultaten visar bland annat att:

- **92 %** vill kunna klara sig själva, t.ex. när de blir äldre eller får ett funktionshinder.
- **67 %** vill helst få hjälpmedel och teknik som gör att de klarar sig själva.
- **63 %** vill helst bo kvar i sin egen bostad och få hjälp där (i första hand tekniska hjälpmedel)
- **89 %** tycker att det är bra att det skapas fler tekniska hjälpmedel
- **62%** tycker att det är bra att allt mer kan göras digitalt eller med tekniska hjälpmedel
- Resultaten visar generellt att alla tre åldersgrupper **är positiva till tekniska lösningar**, dock är den positiva inställningen lägst i den äldre gruppen (61 %) och högst i den yngre gruppen (71 %).

7

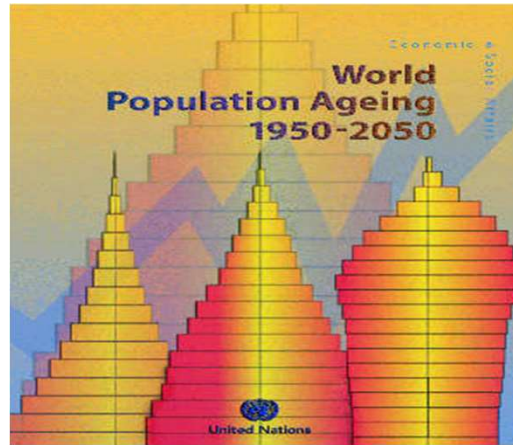
Argument för ökad användning av hälso- och välfärdsteknik

- Samhället, Sverige, Norden, EU
- Organisationerna, vård- och omsorgsgivare och hälso- och sjukvård
- Personal, exemplet Kommunalarbetsförbundet
- Invånare, brukare/patienter och anhöriga

- Men vi har några utmaningar.....

8

Framtidens vård och omsorg och hälso- och sjukvård

- Demografisk utmaning
- Brist på personal
- Politik
- Ekonomi
- Förflyttningar - Paradigmskifte
- Digital transformation –
– *Där det är etiskt och möjligt, ersätta någon med något....*

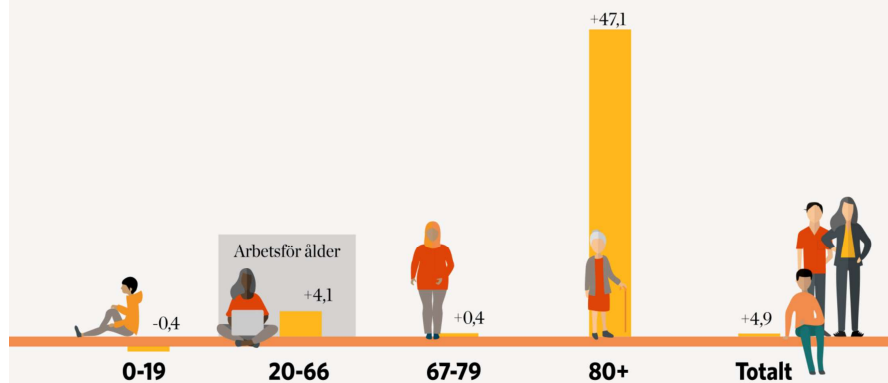

SOPHIA HEMMET
HÖGSKOLA

9

BEFOLKNINGSFÖRÄNDRINGAR

Förändringar i procent i olika åldersgrupper, år 2031 jämfört med 2021.

SOPHIA HEMMET
HÖGSKOLA

10

Begreppsbildningen – Hälso- och välfärdsteknik

- Välfärdsteknologi – **Välfärdsteknik** – Hälso- och välfärdsteknik
- Socialstyrelsen - **Välfärdsteknik**
  - *digital teknik som syftar till att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för en person som har eller löper förhöjd risk att få en funktionsnedsättning*
- Nordens välfärdscener - **Välfärdsteknologi**
  - *Tekniska hjälpmedel som förebygger, hjälper och levererar välfärdslösningar. Välfärdsteknik är inte avgränsat till äldreområdet och funktionshinderområdet utan omfattar en bred palett av service inom hela den offentliga sektorn.*
    - Trygghet & Säkerhet
    - Självständighet
    - Hälsa (fysiskt, psykiskt, socialt och existentiellt)
    - Aktivitet
    - Delaktighet (social delaktighet)
    - Livskvalitet

Hjälpmedel, telemedicin, eHälsa, medicinsk teknik, mHälsa, eRehabilitering, geroteknologi, AAL, informatik, hälsoteknik, IKT, hälsorobotik, telehabilitering, digital hemuppföljning, VOPD, vårdinformationssystem, informatik m.fl

- Förskrivna hjälpmedel
- Tillhandahållna av vårdgivaren
- Konsumentmarknaden

11

Förbättringsarbete

- **Begreppet förbättringskunskap är en översättning av det som i amerikansk litteratur kallas för **Profound knowledge of improvement**.**
- Förgrundsgestalter är bland andra W. Edwards Deming, Joseph M. Juran och Kaoru Ishikawa.
- Barnläkaren Paul Batalden med flera har sedan vidareutvecklat och anpassat denna kunskap till hälso- och sjukvårdssektorn
- **Uttrycket förbättringskunskap innefattar det som finns bakom termer som kvalitetsutveckling, verksamhetsutveckling med kvalitetsfokus, förnyelsearbete, TQM och andra liknande angreppssätt.**

12

Kvalitetsutveckling

Kvalitetsutveckling

- "Den kombinerade och oupphörliga ansträngningen av alla – vårdens och omsorgens professioner, patienterna/brukarna och deras familjer, forskarna, finansiärerna, planerarna och lärarna - att genomföra de förändringar som leder till **bättre resultat för patienterna (hälsa), bättre system och processer (vård) och bättre professionell utveckling (lärande).**"
- "Kunskapen om hur vi minskar gapet mellan det vi vet, och det vi gör".

Batalden, P.B., & Frank Davidoff, F. (2007). What is "quality improvement" and how can it transform healthcare? *Qual Saf Health Care*, 16(1), 2–3.

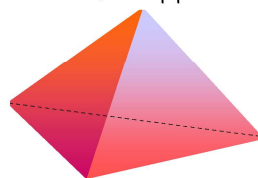
13

Förbättringskunskap

Grundläggande kunskap för utveckling

Förstå förlopp eller system

Kunskap om
förbättring och
lärande

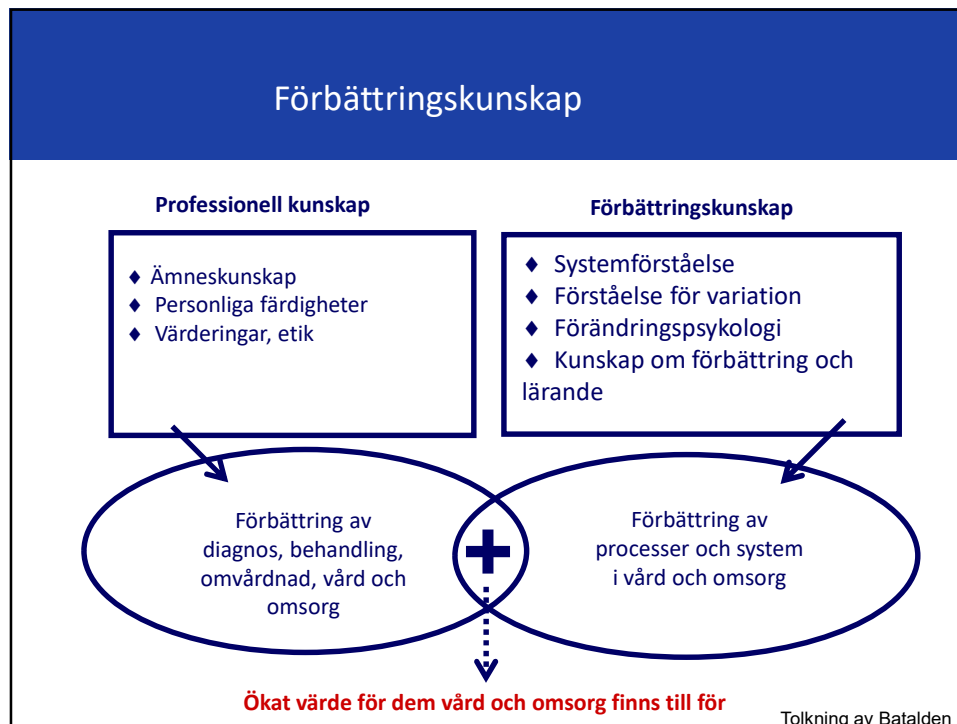

Förändringspsykologi

Förstå variation

14

15

Varför behövs förbättringskunskap?

För att ny kunskap och bättre metoder ska komma till godo för medborgare och patienter/brukare, i största möjliga utsträckning, behövs kunskap om förbättring och lärande.

Förbättringskunskap är ett eget kunskapsområde med teorier och metoder där det ingår fyra områden:

- Systemförståelse,
- Förståelse för variation (statistik)
- Förändringspsykologi
- Lärandestyrt förändringsarbete

SOPHIA HEMMET HÖGSKOLA

16

Förbättringskunskapens åtta kunskapsdomäner

Utvecklat av Dartmouth Medical School, New Hampshire och används i utbildningssammanhang

- Vården och omsorgen som process, system
- Variation och mätning
- Patient/brukarfokusering
- Leda, följa och göra förändringar i vården
- Samarbete
- Ansvar i samhället (Socialt kontext and accountability)
- Utveckla ny, lokalt användbar, kunskap
- Professionell kunskap

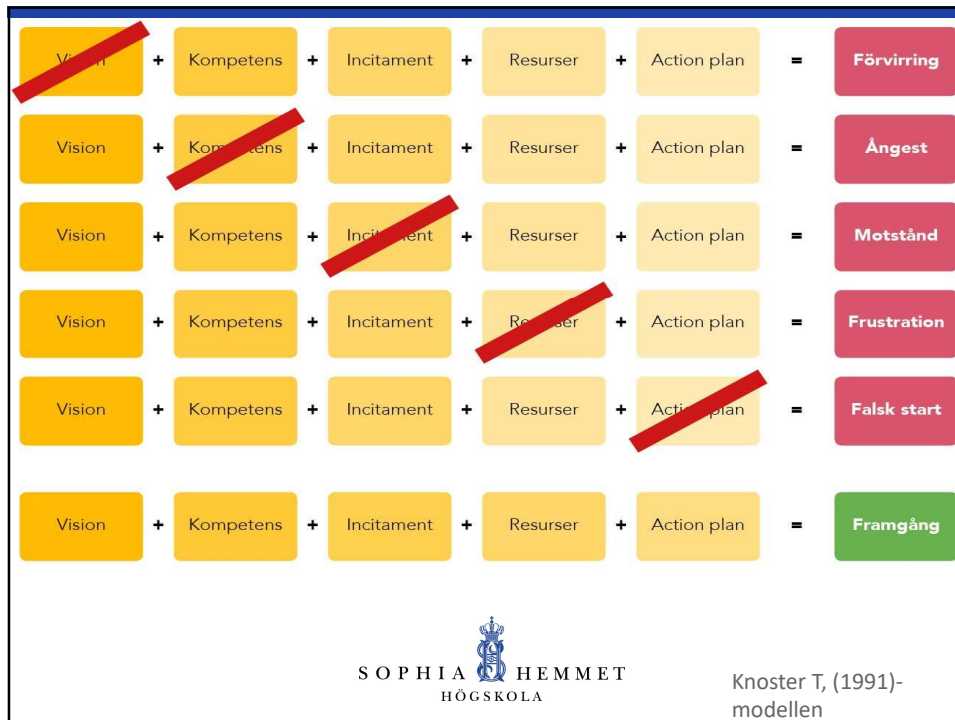
17

Förändringsledning

- Att få människor att göra något på ett annat sätt än tidigare
- Hur man gör det nya till det normala
- Insikt, analys, planering och implementering
- Förändring handlar om att förbättra något för någon
- Förändring handlar om förändrade beteenden
- Det finns ett strukturellt perspektiv och ett beteendeperspektiv på förändring, det senare är svårast..

18

19

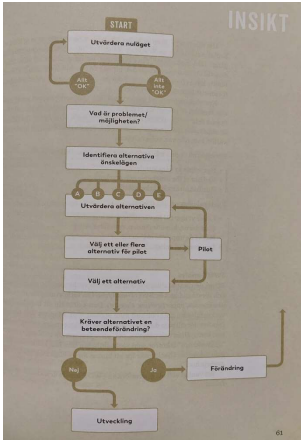
INSIKT

- Utvärdera nuläget – ok? INTE ok?
- Vad är problemet/möjligheten?
- Identifiera alternativa önskelägen –A, B, C, D, E
- Välj ett eller flera alternativ för en pilot
- Välj ett alternativ
- Kräver alternativet en beteendeförändring?
  - » Nej – UTVECKLING
  - » Ja - **FÖRÄNDRING**

PLANERA

SOPHIA HEMMET HÖGSKOLA

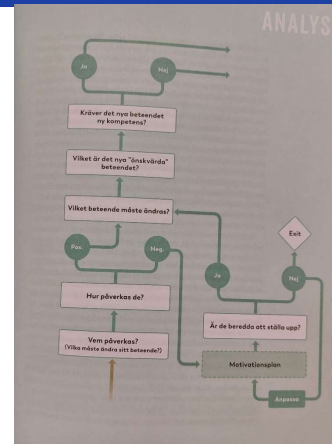

Odell, K. (2019)
Förändringshandboken

20

ANALYS

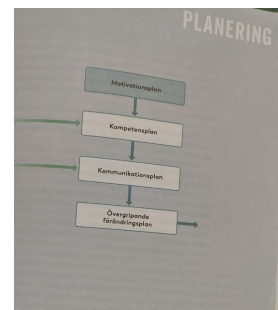
- Kräver det nya beteendet ny kompetens? Ja/Nej
- Vilket är det nya önskvärda beteendet
- Vid positiv påverkan vilket beteende måste ändras
  - Vid negativ påverkan, motivationsplan, commitment (ja/nej) vid nej exit eller åter till motivationsplan
- Hur påverkas de? (Pos/Neg)
- Vem/vilka påverkas?
- Förändring?

21

PLANERA

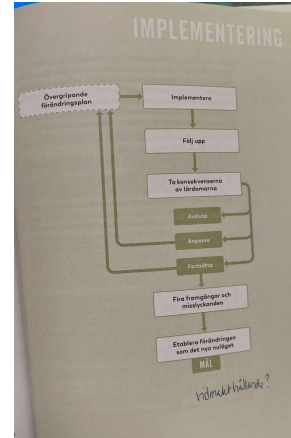
- Kräver det nya beteendet ny kompetens?
- Motivationsplan
- Vid ja: Kompetensplan och Kommunikationsplan
- Övergripande förändringsplan

22

IMPLEMENTERA

- Övergripande förändringsplan
- Implementera
  - Följ upp
  - Ta konsekvenser av lärdomar
    - Exit?
    - Anpassa
    - Fortsätta
  - Fira framgång och misslyckanden
  - Etablera förändringen som det nya nuläget
  - *Vidmakthållande?*

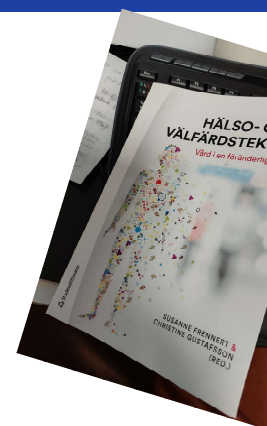

Odell, K. (2019)
Förändringshandboken

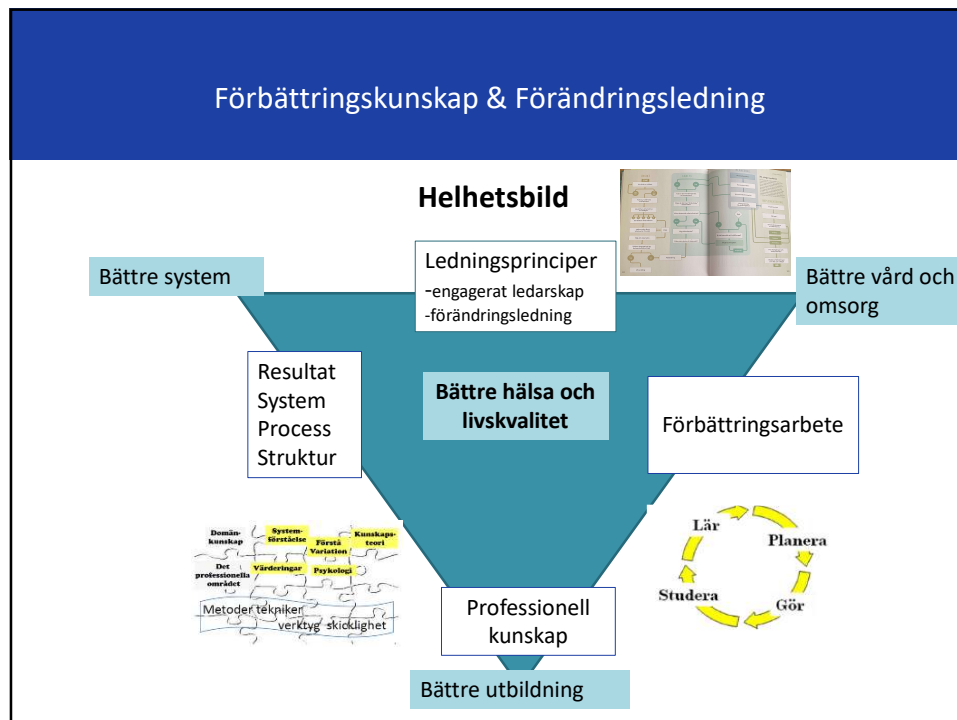
23

REFLEKTIONER framgångsfaktorer

- Tidsaspekter, att förstå behov av tid för förändring
- Teamsammansättning, god representativitet, engagemang, mandat och tydliga mål
- Kunskap och förståelse för förändringsarbetet, insikt, ledarskap och tid
- Kunskap och insikter om system och förståelse för komplexa system
- Samarbete och samverkan
- Mandat och tillit och tillåtelse-kultur som innebär att det är tillåtet att göra om och göra rätt/bättre

24

25

En kort övning

- Tänk på, under någon minuter, det bästa team/grupp du varit deltagare i.
- Berätta kort för grannen om erfarenheten, t.ex. frågorna kan vara till hjälp:
  - Hur var det ett bra teamarbete?
  - Vad var det som var bra?
  - Varför var det bra?
  - Hur gjorde ni det bra?
  - Fanns det yttre förutsättningar som gjorde det bra?

SOPHIA HEMMET
HÖGSKOLA

26

Tänk dig den bästa grupp du varit med i...

Det här fotot av Okänd författare licensieras enligt [CC BY-SA-NC](#)

- Det ni gjorde var intressant...
- Det kändes viktigt...
- Men ni hade kul...
- Fast ni jobbade hårt...
- Och ni var nöjda med det ni fick gjort...
- Gick något på tok, så pratade ni om det, och rättade till det så fort ni kunde...
- Och du blir lite varm om hjärtat när du tänker på den tiden

Det här fotot av Okänd författare licensieras enligt [CC BY-SA](#)

27

Otränade team har ofta låg prestationsnivå

Det här fotot av Okänd författare licensieras enligt [CC BY](#)

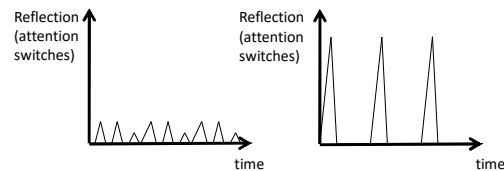
- I kreativt arbete (brainstorming) underpresterar team i relation till nominala team, utom när de får stöd genom facilitering (t ex IT-verktyg som anonymiserar deras interaktion (Kerr & Tindale, 2004)
- Team som löser välstrukturerade problem presterar i nivå med vad den näst bästa individen i teamet presterar på egen hand (Hollingshead, 1996)
- Team som arbetade med ostrukturerade problem löste i genomsnitt inte uppgiften bättre än vad slumpmässigt genererade åtgärder gjorde (Witte & Engelhardt 2004) (*obs! Uppgiften var att förhindra spridningen av en epidemi*)

28

“Halvlek”, “Time out”, “Team debriefs”

1

“Halvlek” = regelbundna diskussioner om hur gruppen fungerar

Teams with distinct “time outs” to discuss cooperative issues involved more of the participants, addressed more issues and had higher performance levels (Okhuysen & Eisenhardt, 2002)

Ökar prestationsnivå med i genomsnitt 20-25%

29

Hur pratar effektiva grupper? - Kollektiv reflektion

2

1. Formulerar frågeställningen (ramen, inte innehåll)
2. Låter alla tänka enskilt
3. Lyssnar av, en efter en
4. Summerar och analyserar
  - Komplettera?
5. Fattar beslut
  - och översätter till fördelat arbete

30

Vad är mitt jobb som ledare? Mötesordförande

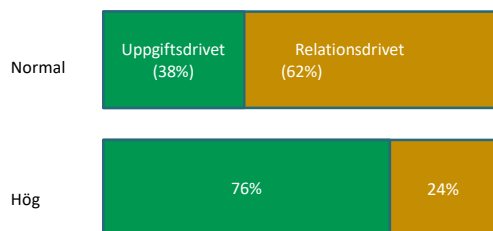
3

1. Sätta och bevaka ramar för diskussion
2. Facilitera kommunikationen inom grupper
  - Fördela ordet
  - Säkerställa aktivt lyssnande
  - Normvakta
3. Sortera och summera
4. Säkerställ beslut
  - Konsensus, majoritetsbeslut, mandatbeslut
5. Var "mittpunkt"

Tillit genom struktur, ordning och normvaktande

31

Varför behöver vi "varma" grupper?

(Wheelan, 2005)

Vi är sociala varelser som identifierar oss själva genom andra

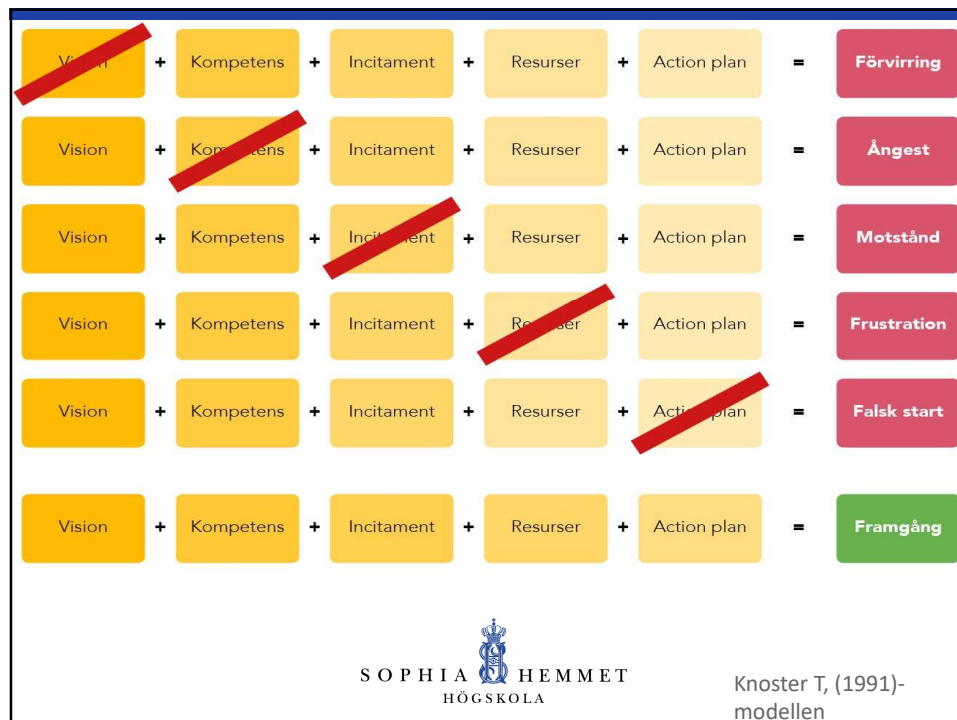
Hjärnan jobbar hela tiden med

- Vad tänker andra om mig?
- Vad tänker jag om andra?
- Behöver jag "korrigera" andra?

Anta nu att en person som du känner dig osäker på, och lite hotad av, säger något tvetydigt på ett möte...

32

33

REFLEKTIONER framgångsfaktorer

- Tidsaspekter, att förstå behov av tid för förändring
- Teamsammansättning, god representativitet, engagemang, mandat och tydliga mål
- Kunskap och förståelse för förändringsarbetet, insikt, ledarskap och tid
- Kunskap och insikter om system och förståelse för komplexa system
- Samarbete och samverkan
- Mandat och tillit och tillåtelse-kultur som innebär att det är tillåtet att göra om och göra rätt/bättre

 SOPHIA HEMMET
 HÖGSKOLA

34